

DETALJPLAN FÖR LUOSSAJÄRVI NY DAMM, DEL AV KIRUNA 1:1

Kiruna Kommun
Norrbottens län

UTLÅTANDE 2011-01-11

PLANFÖRFARANDE

Samråd

Planarbetet inleddes med uträttandet av ett *planprogram*, daterat september 2009. Under samrådet om planprogrammet inkom 7 skriftliga synpunkter. Inkomna synpunkter finns sammanställda i en *samrådsredogörelse* daterad 7 oktober 2009.

Samråd om detaljplanen har skett under tiden 18 december 2009 – 25 januari 2010.

Under samrådstiden har berörda sakägare, förvaltningar och myndigheter samt övriga med intresse för planprogrammet beretts tillfälle att lämna synpunkter på planförslaget.

Samrådsmöte hölls 14 januari 2010 kl 18.30 i Stadshushallen i Kiruna. Representanter från kommunförvaltningen fanns på plats och presenterade detaljplaneförslaget .

Totalt har åtta skriftliga synpunkter inlämnats under samrådstiden. Skrivelserna finns i sin helhet i miljö- och byggnämndens planakt på samhällsbyggnadskontoret. Planförslaget revideras med anledning av inkomna synpunkter, se *samrådsredogörelse* 22 oktober 2010.

Utställning

Detaljplanen för Luossajärvi ny damm, del av Kiruna 1:1 har varit utställd under tiden 22 november – 20 december 2010.

Under utställningstiden har berörda sakägare, förvaltningar och myndigheter samt övriga med intresse för planprogrammet beretts tillfälle att lämna synpunkter på planförslaget.

Totalt har sex skriftliga synpunkter inlämnats.

Yttranden har inkommit från följande:

- Länsstyrelsen
- Försvarsmakten
- SGU (inkommit efter utställningstiden)
- Tekniska verken i Kiruna AB
- Skanova AB
- LKAB

Förslag till beslut efter det att planen har varit utställd:

Miljö- och byggnadsnämnden föreslås besluta

Att godkänna upprättat och kommunicerat utlåtande

Att tillstyrka ett antagande av detaljplan för Luossajärvi ny damm,
del av Kiruna 1:1

Planen har kompletterats redaktionellt efter utställningen.

Sammanfattning av förslag till redaktionella ändringar av planförslaget efter utställning.

Planbeskrivning

En felskrivning i planbeskrivningen på sid 9 (i stycket före *Fornlämningar*), rättas vad gäller tillåten byggnadshöjd till 25 meter, vilket framgår av plankartan och planbestämmelserna.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningen korrigeras på ett ställe och beskrivningen förtydligas enligt kommentarer nedan till inkomna yttranden.

UNDER UTSTÄLLNINGEN INKOMNA SYNPUNKTER MED KOMMENTARER

1. Länsstyrelsen

Planförslaget

*Kiruna kommun ställer under tiden **22 november till 20 december, 2010**, ut detaljplan för Luossajärvi ny damm. Syftet med detaljplanen är säkerställa gruvdriften i Kiirunavaara och möjliggöra en fortsatt gruvbrytning. Planförslaget innebär att en ny damm anläggs och att del av sjön Luossajärvi töms och torrläggs för att minska riskerna för inläckage av vatten i gruvan.*

Länsstyrelsen har den 8 februari 2010 yttrat sig över samrådsversionen av planförslaget.

Länsstyrelsens yttrande

I samrådsyttrandet påtalade länsstyrelsen att det var viktigt att inte ett genomförande av detaljplanen innebär att miljö kvalitetsnorm för vatten inte kan uppfyllas. Den stora frågeställningen var den ändring av avbördningsriktningen som planeras. Eftersom planförslaget inte möjliggör alternativa vägar för avbördning, och då avbördningsfrågan har en särskild miljöbalksprövning så ansåg länsstyrelsen att frågan kan bedömas och hanteras i denna prövning. Såväl planbeskrivning som MKB har förtydligats sedan samrådsskedet avseende detta. Länsstyrelsen förutsätter att frågan om påverkan på miljö kvalitetsnorm för vatten p.g.a. ny avbördning ges en adekvat hantering i tillståndsprövningen enligt miljöbalken.

I övrigt har inte länsstyrelsen några synpunkter på planförslaget utöver vad som framförts i samrådsyttrandet.

Samråd

Samråd har skett med Länsstyrelsens miljöskydds-enhet.

Kommentar

Länsstyrelsens tidigare synpunkter har tillgodosetts i planärendet. Länsstyrelsen förutsätter att frågan om påverkan på miljö kvalitetsnorm för vatten p.g.a. ny avbördning ges en adekvat hantering i tillståndsprövningen enligt miljöbalken. Detta får bevakas av Länsstyrelsen och kommunen i tillståndsärendet.

2. Försvarsmakten, Högkvarteret

Försvarsmakten har inget att erinra i rubricerat ärende.

3. SGU

(skrivelsen inkommit efter utställningstiden)

Av planförslaget framgår att man planerar att vända på flödesriktningen från sjön Luossajärvi, så att vattenflödet i framtiden kommer att ledas norrut mot PahtajokiRautasälv-Torne älv istället för söderut mot Lombolo-sjöarna och Luossajoki. Detta är en mycket omfattande förändring och prövning av de delar som omfattar miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet sker via tillståndsprövning i miljödomstol. SGU har inte fått tillfälle att yttra sig över denna tillståndsprövning, och har inte tagit del av de detaljbeskrivningar av den planerade verksamheten och dess konsekvenser som krävs för en bedömning av påverkan på Yt- och grundvattensituationen.

Som upplysning kan nämnas att SGU mottagit en förfrågan från Kiruna kommun att gå in som huvudman för en sanering av förorenade sediment i sjön Ala Lombolo, som ligger nedströms Luossajärvi. Rollen som en möjlig huvudman för sanering av förorenad mark har SGU fått via den s.k. saneringspropositionen (Prop. 2008/09:217).

Förutsättningarna för att SGU ska kunna gå in som huvudman istället för en kommun är bland annat att objektet ska vara miljömässigt prioriterat, att ansvar enligt miljöbalken för föroreningen saknas helt eller delvis, att ansvarsfrågan är löst (genom frivillig överenskommelse eller lagkraftvunnen dom), samt att statligt bidrag erhålls för den del där ansvar enligt miljöbalken saknas. SGU ska också ha personella resurser för åtagandet och nödvändiga avtal och överenskommelser med fastighetsägare, verksamhetsutövare m.fl. ska vara tecknade. I dagsläget ser SGU positivt på möjligheten att gå in som huvudman för Ala Lombolo, men något formellt beslut har ännu inte tagits. En sådan sanering kommer i så fall troligen att genomföras med delvis statlig, delvis privat finansiering. I dagsläget finns osäkerheter i fråga om ansvarsfördelningen för en framtida sanering.

SGU gör bedömningen att saneringen tidigast kan påbörjas år 2013, och det kan även dröja betydligt längre, beroende på bland annat ansvarsfrågan.

I planförslaget med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning finns ingen heltäckande beskrivning av konsekvenserna med avseende på förorenade sediment i Ala Lombolo och Luossajoki. Sjön Ala Lombolo, som i dagsläget tar emot ytvatten flöde från Luossajärvi, innehåller sediment som är kraftigt förorenade av kvicksilver och andra metaller. Bäckan Luossajoki tar emot kvicksilver och andra metallföroreningar dels från Ala Lombolo, dels från diffusa källor, samt även från värmeverket och det kommunala reningsverket nedströms Ala Lombolo. Inte bara sjön Ala Lombolo, utan även Luossajoki, innehåller därmed förorenade sediment.. En framtida minskning av flödet till Ala Lombolo och till Luossajoki skulle kunna innebära ökad exponering av kvicksilverförorenade sediment både i Ala Lombolo och i Luossajoki. Detta skulle i sin tur kunna innebära ökad metylering av kvicksilver i sjön och bäcken, varvid kvicksilverföroreningarnas tillgänglighet och upptag i naturen kan öka. En minskning av flödet i Luossajoki leder även till minskad utspädning av de föroreningar som tillförs bäcken, vilket innebär en ökad koncentration av kvicksilver och andra metaller i Luossajoki.

Ovanstående omnämns delvis i planförslagets miljökonsekvensbeskrivning (kap 8.2.3). Här nämns även att LKAB åtagit sig att höja befintlig utloppströskel för Ala Lombolo och genom pumpning bibehålla ett visst flöde till Ala Lombolo och i Luossajoki; det framgår dock inte i miljökonsekvensbeskrivningen vad som ska definiera storleken på flödet och hur länge en sådan pumpning ska fortgå. En konsekvens av en nivå- och flödesminskning kan vara ökad spridning av kvicksilver m.fl. metaller från Ala Lombolo och från Luossajoki, samt en ökad koncentration av kvicksilver och andra metaller i Luossajoki. SGU anser därför att det är av stor vikt att nuvarande sjönivå och nuvarande vattenflöden bibehålls, tills dess att antingen mer detaljerade utredningar kan redovisa att spridning, exponering och/eller koncentrationen av kvicksilver inte ökar, eller till dess att Ala Lombolo, och eventuellt även Luossajoki, sanerats.

Enligt planförslaget omöjliggör föreslagen detaljplan inte alternativa vägar för avbördning eller att befintlig avbördning söderut kan kvarstå. Sökanden gör även bedömningen att goda möjligheter för en godtagbar lösning bör finnas vid den tillståndsprövning som pågår vid miljödomstolen. Miljödom kommer enligt uppgift att meddelas i mitten av januari 2011.

SGU noterar att hela planområdet ligger inom riksintresse för värdefulla ämnen och material enligt bestämmelserna i 3 kap. 7 § andra stycket miljöbalken.

SGU har utöver ovanstående inget att invända mot eller tillägga till detaljplanen för Luossajärvi, ny damm och utvidgning av Kiirunavaara gruvindustriområde som har som syfte att säkerställa gruvdriften i Kiirunavaara och möjliggöra en fortsatt brytning.

Upplysningsvis kan nämnas att planområdet ligger i anslutning till Viscariafyndigheten där det finns en ansökan om bearbetningskoncession från företaget Avalon Minerals och som för närvarande handläggs av Bergsstaten.

Kommentar

SGU:s synpunkter behandlar förändringar vad gäller avbördning från sjön Luossajärvi och därmed sammanhängande risker. Detta rör frågor som ska hanteras i samband med miljöprövningen.

SGU noterar att enligt planförslaget så omöjliggörs inte alternativa vägar för avbördning. SGU har ingen invändning mot planförslaget.

4. Tekniska verken i Kiruna AB

Tekniska verken har inget att erinra i rubricerade ärende.

5. Skanova AB

Skanova har inget att erinra mot rubricerad plan.

6. LKAB

LKAB har tagit del av utställningshandlingarna för ny detaljplan för Luossajärvi ny damm, del av Kiruna 1:1.

Syftet med planen är att göra det möjligt att under trygga förhållanden fortsätta brytningen av den norra delen av Kiirunavaaramalmen (sjömalmen). Detaljplan gör det möjligt att anlägga en ny damm i ett nytt läge och att där-
efter tömma ca 30 % av Luossajärvis volym.

LKAB är mycket nöjda med kommunens detaljplanearbete och det resultat som nu redovisas i utställningshand-
lingarna.

I avsnitten nedan följer en sammanställning av de synpunkter som LKAB har efter granskning av utställnings-
handlingarna.

Plan- och genomförandebeskrivningen

Dammslänter

I kapitel 5.1 Gestaltning anges att "Nya vallar för damm bör anslutas mot den nya lågtterrängen och vattenytan
med mjuka slänter av naturliknande utseende. Dessa partier bör behandlas så att naturlig etablering av strand
och sumpväxter gynnas."

LKAB vill påpeka att dammslänterna kommer att utgöras av stödfyllning och erosionsskydd av gråberg samt att
ingen växtlighet får etableras i dammslänterna ur dammsäkerhetssynpunkt. Det omkringliggande torrlagda
området kommer däremot att efterbehandlas så att vegetationsetablering kan ske.

Kommentar

Kommunen har noterat denna upplysning. Frågan hanteras i samband med miljöpröv-
ningen.

Flöde Luossajokisystemet

I kapitel 6.1 Yt- och grundvatten, Avbördning anges att "LKAB har i remissbemötande till prövningsmyndigheten
åtagit sig att höja den befintliga tröskeln vid Ala Lombolos utlopp för att på så sätt samt genom pumpning
upprätthålla ett visst lägsta flöde i Ala Lombolo och Luossajoki."

LKAB vill förtydliga att den befintliga tröskeln vid Ala Lombolo höjs för att säkerställa vattennivån i Ala Lombolo
för att på så sätt minimera risken för blottläggning av sediment i Ala Lombolo. Pumpningen från Norra Luossajärvi
söderut säkerställer ett visst lägsta flöde till Ala Lombolo och till Luossajoki.

Kommentar

Kommunen har noterat denna upplysning. Frågan hanteras i samband med miljöpröv-
ningen.

Lukt

I kapitel 6.2 Lukt anges att "Ny avbördning norrut innebär minskat flöde till Luossajokisystemet. Organiska
sediment i Ala Lombolo kan friläggas vid tidvis lägre vattennivåer, vilket kan leda till aerob nedbrytning samt
luktproblem. "

LKAB vill påpeka att svavelväte kan bildas ur svavelhaltiga sediment under anaeroba förhållanden, dvs när det
råder syrebrist i vattenmassan. Denna situation kan redan i dag uppstå framförallt i slutet av vinterperioden i
Lombolosjöarna. I samband med islossningen kan svavelväte som uppkommit under vinterstagnationen frigöras
och avgå i gasfas och därmed orsaka olägenhet i form av dålig lukt.

Kommentar

Kommunen har noterat denna upplysning. Frågan hanteras i samband med miljöprövningen.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Trafikverket

I miljökonsekvensbeskrivningen nämns Banverket och Vägverket. Från och med den 1 april 2010 så avvecklades Banverket och Vägverket, myndigheten heter numera Trafikverket.

Kommentar

Kommunen har noterat synpunkten. Efter upprättandet av samrådshandlingen har bl.a. Vägverket och Banverket slagits samman till Trafikverket. Kommunen bedömer dock att det inte finns någon risk för missförstånd.

Ökade flöden Pahtajoki

I kapitel 8.2.4 Fortsatta åtgärder samt kapitel 9.3.3 anges att "Tillskottet av vatten från Luossajärvi innebär att flödet i Pahtajoki ökar med ca 67 % både vid låg-, medel- och högvattenföring."

LKAB har reviderat flödesökningen i Pahtajoki dels med anledning av att LKAB åtagit sig att pumpa vatten från Norra Luossajärvi söderut och dels med anledning av omläggningen av LKABs dammar som genomförs pga ny järnväg i Kiruna. Omläggningen innebär att tillrinningsområdet till Norra Luossajärvi ökar jämfört med nuläget samt att ett tillskott i läckage från det nya sandmagasinet till Norra Luossajärvi uppstår. Den reviderade bedömningen gällande tillskottet av vatten från Luossajärvi innebär att flödet i Pahtajoki ökar med ca 11 % vid medellåga flöden, ca 82 % vid medelflöden och ca 130 % vid medelhöga flöden och 100-årsflöden. I Rautasälven och Torneälven bedöms dock flödet öka marginellt.

Kommentar

Kommunen har noterat denna upplysning. Planrens utformning påverkas inte av denna förändring och frågan hanteras i samband med miljöprövningen.

Nivå Ala Lombolo

I kapitel 8.4.3 Påverkan och konsekvenser - detaljplaneförslaget så anges "LKAB har dock i remissbemötandet 2010-07-09 åtagit sig att upprätthålla en lägsta nivå i Ala Lombolo".

LKAB vill förtydliga att LKAB åtar sig att höja den befintliga tröskeln vid Ala Lombolos utlopp för att på så sätt minimera risken för blottläggning av sediment i Ala Lombolo. LKAB åtar sig även att utföra vattennivåmätningar i Ala Lombolo för att på så sätt kontrollera vattennivåerna i Ala Lombolo.

Kommentar

Miljökonsekvensbeskrivningen förtydligas avseende detta.

Kommunens påverkan dammvall

I kapitel 8.7.4 Fortsatta åtgärder anges att "Genom att marklov krävs för utfyllnader över 2 meter har kommunen viss möjlighet att påverka utformning av t.ex. dammvall för att kunna underlätta tillgängligheten till sjön."

LKAB vill förtydliga att dammvallens utformning styrs av tekniska aspekter och utformningen av dammen ingår i miljötillståndet.

Kommentar

Miljökonsekvensbeskrivningen justeras så att texten "av t.ex. dammvall för att kunna underlätta tillgängligheten till sjön" tas bort.

Störningar buller och vibrationer

I kapitel 10.2.1 Buller- och vibrationsstörningar anges att "Utbyggnad enligt detaljplaneförslaget kommer att innebära störningar för närboende, i form av främst buller och vibrationer."

LKAB vill förtydliga att de riktvärden som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser bedöms kunna innehållas vid anläggandet av ny damm och torrläggning av del av Luossajärvi. Särskilt bullrande eller vibrations skapande verksamhet som t ex spontning av damm kommer att utföras dagtid.

Kommentar

Kommunen har noterat denna upplysning. Frågan hanteras i samband med miljöprövningen.

Volym muddermassor

I kapitel 10.2.1 Masshantering redovisas i en tabell bla uppskattade muddrings- samt schaktvolymen vid anläggandet av ny damm. Enligt tabellen så uppgår volymen schaktningsmassor till 170 000 m³ och volymen muddringsmassor till 25 000 m³.

LKAB vill förtydliga att i kompletteringarna till ansökan (2010-07-09) så har volymerna schaktnings- respektive muddringsmassor ändrats. Förprojekteringen av ny damm har ut teknisk synpunkt och ur kostnadssynpunkt visat på fördelar med att muddra bort lösa sediment innan utläggning av dammkroppen i stället för att förlita sig till undanpressning av sediment och sedan efter att området avsänkts schakta bort massorna nedströms tätkärnan. Mängden muddermassor uppgår därför till 150 000 m³ för ny damm och 3 000 m³ för inloppskanalen, dvs totalt 153 000 m³, och mängden schaktmassor uppgår till 100 000 m³.

Kommentar

Miljökonsekvensbeskrivningen, avsnitt 10.2.1, kompletteras avseende detta. Frågan hanteras i samband med miljöprövningen.

ÖVRIGT

Under utställningen påpekade Länsstyrelsen en felaktighet i miljökonsekvensbeskrivningen. Under avsnitt 8.2.3, tredje stycket, på sidan 32 anges att "Det är med befintligt underlag därför svårt att bedöma hur vattenkvaliteten i Luossajärvi påverkas av detaljplaneförslaget och därmed svårt att bedöma konsekvenserna av detta."

Texten motsägs dessutom av text på sidan 34 under avsnitt om *Miljökvalitetsnormer för vattenförekomst* där det anges att detaljplaneförslaget i sig inte bedöms begränsa möjligheterna att klara gällande miljökvalitetsnormer.

Sweco har vid revidering av miljökonsekvensbeskrivning inför utställningen missat att ta bort denna skrivning i angivet avsnitt trots att ytterligare underlagsmaterial erhållits efter sam-

rådet. Nya bedömningar (utifrån det nya underlaget) har gjorts inför utställningen vad gäller möjligheterna att klara gällande miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomst. Planförslaget bedöms inte omöjliggöra att andra åtgärder i framtiden kan vidtas för att uppnå god ekologisk status eller bibehålla god kemisk status i Luossajärvi. Detta innebär att även om marken väster om Luossajärvi ianspråkats kan åtgärder vidtas för att därigenom inte riskera att miljö kvalitetsnormerna inte uppnås.

Miljökonsekvensbeskrivningen korrigeras enligt ovanstående synpunkt från länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har underhand påtalat en felskrivning i planbeskrivningen på sid 9 (i stycket före *Fornlämningar*), tillåten byggnadshöjd är **25** meter, vilket framgår av plankartan. Redaktionell rättning görs i planbeskrivningen vad gäller detta.

EJ TILLGODOSEDDA SAKÄGARE OCH ÖVRIGA

Sakägare

Inga ej tillgodosedda sakägare.

(LKAB har framfört ett antal förtydliganden som inte rör själva planutformningen utan kommande tillståndsprövning respektive kommande utformning av dammslänterna.)

Övriga

=

ANTAGANDESKEDET

Innan ärendet behandlas av miljö- och byggnämnden kommer det att beredas av miljö- och byggnämndens presidium. De som har inlämnat skriftliga synpunkter under samråds- och utställningstiden bereds tillfälle för kommunikation genom att ta del av förslaget till utlåtande innan miljö- och byggnämndens sammanträde då utlåtandet godkänns och miljö- och byggnämnden tillstyrker att kommunfullmäktige antar planen.

LAGA KRAFT

Efter det att planen antagits av miljö- och byggnämnden, länsstyrelsen beretts möjlighet att föra talan mot planförslaget och inga besvär finns (eller avgjorts) mot planen vinner den laga kraft. Genomförandetiden börjar löpa och planen ska tillämpas vid lovprövningar, fastighetsbildning och utbyggnad av allmän platsmark.

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET

Kiruna den 11 januari 2011

Mary Rosenfors
Planhandläggare